

الْحَمْدُ لِلَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع تحقیق:

مخاطرات شغلی پرستاران

خطرات موجود در بیمارستان ها

- ▶ بیمارستان به عنوان يك سازمان توليد كننده خدمات با هدف اصلي جلب رضايـت مشتري هاي بيروني سازمان و در عين حال تأمين و رضايـت مشتري داخلي (پرسنل) را نيز دنبال مي كند. عوامل مختلف تهديد كننده سلامت در اين قبيل مراكز متعدد است از جمله:
- ▶ وجود عفونت هاي بیمارستانی که متأثر از دو عامل، يکي اقدامات تداخلي پزشکی و ديگري بهداشت بیمارستان است. در اين گونه اماکن نقش عوامل محيطي در ايجاد و انتقال عفونت ها بالاتر است زیرا محیط آلوده راه هاي گوناگون انتقال و عوامل بیماریزاي متعدد را فراهم مي نماید.

- ▶ آخرین برآوردهای سازمان بین المللی کار (ILO) در جمعیت شاغلین به طور عام برای سال ۲۰۰۰ نشان می دهد که سالیانه ۲ میلیون مرگ ناشی از کار رخ می دهد (یعنی روزانه بیش از ۵۰۰۰ مورد).
- ▶ برای هر حادثه منجر به مرگ بسته به نوع شغل ۵۰۰ - ۲۰۰ صدمه منجر به غیبت از کار اتفاق می افتد
- ▶ به علاوه به ازای هر مورد مرگ ناشی از بیماری های شغلی حدود ۱۰۰ مورد بیماری های که منجر به غیبت از کار می شود رخ می دهد.
- ▶ البته گزارش فوق اختصاصاً مربوط به مراکز بهداشتی درمانی نیست ولی در نوع خود اشاراتی بر بیماری های شغلی، سرطان ها، حوادث در محیط کار و بیماری های مسری دارد.
- ▶ طبق همین گزارش سرطان های شغلی بزرگترین عامل مرگ و میر در محیط های کار است که باعث ۶۴۰۰۰۰ (۳۴%) مرگ ناشی از کار می شود و به دنبال آن بیماری های دستگاه گردش خون با ۲۳%، حوادث با ۱۹%، بیماری های مسری یا ۱۷%، در ردیف های بعدی قرار دارند.

▶ مخاطرات عمده سلامت در بیمارستان ناشی از عدم اجرای مقررات بهداشتی، مواد زائد جامد(زباله)، فاضلاب، رختشویخانه بیمارستان، آب و مواد غذایی غیر بهداشتی و عدم مراعات نظافت عمومی و عوامل زیان آور حرفه ای نظیر عوامل فیزیکی، شیمیایی، بیولوژیک، ارگونومیک و روانی و ... می باشند که کلیه بیماران، ملاقات کنندگان، کارکنان و در نهایت جامعه را در معرض این مخاطرات قرار می دهد.

▶ هزینه ناشی از مواجهات با عوامل مخاطره آمیز از نظر مالی، مرگ و میر و عوارض حاصله بسیار زیاد است بطوری که بر آورد می شود ۲۵٪ - ۲۰٪ از بیماران بستری دچار عفونت بیمارستانی می شوند که هزینه این بیماران ۹/۲ برابر سایر مخارج بیمارستان است.

▶ عفونت های بیمارستانی مسئول سالانه ۲۰ هزار مرگ مستقیم و ۶۰ هزار مرگ به طور غیر مستقیم هستند .

- ▶ در روند ارائه خدمات بهداشتی درمانی در محیط بیمارستان بدلیل نوع اشتغال و مواجهات مختلف محیطی و حرفه ای افراد در معرض حوادث و بیماری های متعدد قرار دارند، در نتیجه بیشتر از دیگران آسیب دیده و یا ممکن است بیمار شوند.
- ▶ از طرف دیگر وضعیت سلامت پرسنل نیز می تواند بر کمیت و کیفیت خدمات آنها نیز تأثیر گذارد.
- ▶ افراد دچار اختلال سلامتی نه تنها بازده کمتری دارند بلکه علاوه بر به خطر انداختن خود سایر همکاران یا افراد جامعه را نیز در معرض خطر قرار می دهند.

به علت آسیب های شغلی ناشی از B آلودگی های هیپاتیت ویروسی اجسام برنده و نوک تیز- دریکی از بیمارستانهای کشور در بهار ۹۰

تعداد سالانه آلودگی به HBV ناشی از آسیب	تعداد سالانه افراد زخمی شده به وسیله اجسام برنده و نوک تیز	رده شغلی
59 – 76	17700 - 22200	پرستاران
2 – 15	800 – 7500	کارمندان آزمایشگاه
23 – 91	11700 – 45300	کارمندان کاخداری
24	12200	تکنسین های بیمارستان
کمتر از يك	100 – 400	پزشکان و دندانپزشکان بیمارستان
1 – 3	500 – 1700	پزشکان (خارج از بیمارستان)
کمتر از يك	100 – 300	دندانپزشکان (خارج از بیمارستان)
5 – 8	2600 – 3900	كمك دندانپزشکان (خارج از بیمارستان)
24	12000	کارمندان فوریتهاي پزشکی (خارج از بیمارستان)
1 - 15	500 – 7300	رفتگران (خارج از بیمارستان)

- ▶ طبق آمار و اطلاعات سازمان های جهانی و بین المللی نظیر NIOSH و WHO شایع ترین مشکلات گروه شاغلین در محیط های درمانی و بهداشتی (بیمارستان) عوامل محیطی و حوادث و بیماری های نظیر سوراخ شدگی توسط سوزن، اختلالات اسکلتی عضلانی، صدمات کمربندی، قطع اندام، له شدگی و شکستگی، تعرض توسط بیمار و اطرافیان، امکانات ضعیف الکتریکی و مکانیکی و عدم وجود وسایل حفاظتی مناسب در برابر مواجهات شغلی است.
- ▶ علاوه بر مواجهه با عوامل محیطی مواجهات شغلی متعدد پرسنل بیمارستانی با عوامل محیط کار قابل پیش بینی، شناسایی، اندازه گیری و کنترل بوده و به چهار گروه عمده قابل تقسیم می باشند.

- ▶ الف- عوامل بيولوژيك : نظير Bac- TB-HCV-HIV-HBV و عفونت هاي بيمارستاني و غيره
- ▶ ب - عوامل شيميايي نظير: عوامل ضد عفوني كننده، استريل كننده ها، عوامل آزمايشگاهي، داروها، عوامل و گازهاي بيهوش كننده، محرك ها و حساسيت زها، سرطان زها و زباله و غيره
- ▶ ج- عوامل فيزيكي نظير: الكتريسيته، گرما، رطوبت محيط، اشعه، بهداشت فردي، آلاينده هاي داخلي و خارجي، صدا، روشنايي و غيره
- ▶ د- عوامل ارگونومي و رواني نظير: موقعيت ها و شرايط ناجور، حرکات تكراري، استفاده از نیرو و به طور نامطلوب، عدم استراحت، شيفت كاري و غيره.

▶ کارکنان بهداشتی- درمانی با هزاران خطر بالقوه بهداشتی و ایمنی روبرو هستند. در مقایسه با کل نیروی کار خصوصی (غیرنظامی)، کارکنان بیمارستان درصد بیشتری از ادعای خسارت کارکنان را برای آسیب های اسکلتی- عضلانی، بیماریهای عفونی و انگلی، درماتیت، هپاتیت، اختلالات روانی، بیماری های چشم، آنفلوآنزا و هپاتیت های سمی دارند.

▶ علاوه بر بیماران و مراجعین، پرسنلی که وظیفه ارائه خدمت در این اماکن را عهده دار می باشند به دلیل نوع کار عمدتاً در مواجهه مستقیم یا غیر مستقیم این عوامل قرار دارند که بر روی سلامت آنها مؤثر است، و در این بین گروه هایی هستند که کمتر مورد توجه و محاسبه قرار می گیرند، گروه های آموزشی نظیر کارآموزان، کارورزان و گروه های آموزش پزشکی

▶ مطالعات موجود در کشور نشان دهنده تأثیرات مختلف عوامل زیان آور چند گانه بر روی سلامت جامعه شاغلین است. منجمله اثرات شیفت کاری بر روی پرستاران بیمارستان، شیوع افسردگی شغلی در پرسنل بهداشتی درمانی، مواجهه با صدا و وضعیت شنوایی دندانپزشکان تهران و ...

▶ در این بین میزان بروز ترومای تکراری به اندام بالغ بر ۷۱٪، میزان شیوع ترومای تکراری به اندام ۷۸٪، بروز کمر درد ۳۸٪، شیوع کمر درد ۸۵٪ و در سال ۱۳۸۰ بوده است.

الف- مخاطرات بهداشت شغلي پرستاران

▶ پرستاران در يك طيف گسترده كاري در مراكز مراقبت هاي بهداشتي و درماني خصوصي يا دولتي مشغول به فعاليت هستند و چون وظايف كاري آنها بسيار متنوع و گسترده است، پيش بيني كليۀ خطرات شغلي آنها كمی دشوار به نظر مي رسد. براي اينكه با مخاطرات شغلي پرستاران بيشتر آشنا شويم بهتر است ابتدا نگاهی اجمالي به مهم ترين وظايف شغلي آنها داشته باشيم.

وظایف اصلی یک پرستار

- ▶ - ارزیابی، برنامه ریزی، آماده سازی و مراقبت از بیماران همراه با دیگر اعضای تیم پزشکی
- ▶ - مدیریت دارو و درمان بیماران بر اساس دستور پزشک معالج
- ▶ - مانیتورینگ، ثبت و گزارش علائم و تغییرات حیاتی وضعیت بیمار
- ▶ - استفاده از تکنیک های مناسب برای پانسمان و کنترل عفونت های بیمار
- ▶ - استفاده و یا نظارت بر تجهیزات پزشکی مورد استفاده بیماران
- ▶ - کمک در انجام اعمال جراحی و یا سایر روش های پزشکی
- ▶ - نظارت بر انجام فعالیت های سایر پرستاران و کادر کمکی
- ▶ - ارائه آموزش های بهداشتی و مراقبت از بیماران به خانواده ها و همراهان بیمار

برخی از مخاطرات عمومی حرفه پرستاری

▶ مخاطرات پرستاران را می توان در یکی از ۶ گروه زیر تقسیم بندی کرد

۱- مخاطرات بیولوژیکی

- ▶ - پرستاران ممکن است در معرض ابتلاء به بیماری های مسری و عفونی که از طریق هوا و یا بافت های آلوده منتقل می شوند، مثل سل مقام به دارو یا بیماری های عفونی منتقله از طریق خون و یا ترشحات زنده مانند ایدز و هپاتیت B و C و سایر عفونت های فرصت طلب باشند.
- ▶ بنابراین شستن مرتب دست ها برای پیشگیری از این عفونت ها که یکی از اصول مهم حرفه ای پرستاری است،
- ▶ می تواند منجر به بروز درماتیت های تماسی پوست به علت مواجهه بیش از حد با مواد گندزدا و شوینده شود. همچنان خطر در هنگام تزریق و استفاده از سرنگ و سوزن یکی دیگر از نگرانی های شغلی پرستاران است.

۲- مخاطرات شیمیایی

- ▶ در محیط بیمارستان پرستاران ممکن است در مواجهه با مواد زیر قرار گیرند:
- ▶ - مواد شیمیایی مختلف که به صورت روزانه برای ضد عفونی و استریل کردن سطوح و وسایل و تجهیزات بکار میروند.
- ▶ - گازهای بیهوشی (از جمله اکسید نیتروژن، هالوتان، اتر دی اتیلن و....)
- ▶ - داروها
- ▶ - لاتکس (دستکش و تجهیزات مصرفی)

3- مواجهه با عوامل ارگونومیک

- ▶ بسیاری از موقعیتهایی که در آنها اعمالی همراه با فشار دادن و انجام یک فعالیت تکراری، و وضعیت‌های نامناسب بدن در حین کار و فعالیت‌هایی یکنواخت و به مدت طولانی وجود دارد جزء مخاطرات ارگونومیک محیط کار پرستاران محسوب می‌شوند نظیر:
- ▶ - راه رفتن و یا ایستادن برای مدت زمان طولانی، بلند کردن و جابجایی اجسام سنگین و یا بیماران، خم و راست شدن‌های مکرر

4- عوامل فیزیکی

▶ پرستاران در مواجهه با تابش اشعه های X و همچنین اشعه های ناشی از رادیو ایزوتوپها و همچنین لیزر قرار دادند. همچنین پرستاران ممکن است سوختگی ناشی از تجهیزات استریل شده داغ را تجربه کنند.

5- عوامل رواني محیط کار

- ▶ کار به تنهائي در شيفت هاي شب مي تواند منجر به بروز اختلالات خلقي رواني و افسردگي در شاغلين اين حرفه شود. همچنين مسئوليت مراقبت در حالت هاي اورژانسي بيماران نياز به تصميم گيري هاي خاصي داشته که منجر به استرس زيادي مي شود. مواجهه پرستاران با مجروحين و مصدومين پس از حوادث و سوانح يکي ديگر از علل بروز استرس در آنها مي باشد.
- ▶ علاوه بر اين اکثر پرستاران نوبت کار بوده و عده کمي از آنها روزکار هستند که کار در اين وضعيت ها مي تواند منجر به بروز اثرات سوء بهداشتي شود.

- ▶ - مواجهه طولاني مدت با عوامل زيان آور مشروحه بالا مي تواند باعث بروز عوارض مزمن در بعضي اندام ها و ارگانهاي بدن شود از جمله اين عوارض مي توان به اختلالات تنفسي، عصبي، سيستم توليد مثل، پوست، سيستم خون ساز اشاره كرد. به طور مثال اكسيد اتيلين كه توسط آژانس بين المللي تحقيقات سرطان (IARC) به عنوان يك ماده سرطان زاي شناخته نشده انساني (گروه ۱) طبقه بندي شده است.
- ▶ - عوارض جانبي مواجهه طولاني با مواد شيميايي و دارويي مانند داروهاي ضد سرطان، مواد استريل كننده مثل گلو تاردهيد و گازهاي بيهوشي ممكن است عوارض شديدی در پرستاران ايجاد کند. عوارضی نظیر:
 - ▶ - خستگی و کمر درد
 - ▶ - بيماري هايي مانند سل و هپاتيت و ايدز
 - ▶ - درماتيت هاي آلرژيك تماسي، به علت استفاده مکرر از صابون، مواد شوينده و مواد ضد عفوني كننده
 - ▶ - حساسيت به لاتكس دستکش هاي طبي

برخی از اقدامات پیشگیرانه شغلی برای پرستاران

- ▶ - شستشوی مرتب دست ها برای کاهش عفونت ها بسیار ضروري است بنابراین استفاده از کرم هاي مرطوب کننده پوست برای جلوگیری از خشکی پوست الزامي است.
- ▶ - یادگیری تکنیکهاي مناسب برای جلوگیری از صدمات سرسوزن
- ▶ - همیشه از تجهیزات حفاظتي فردي مناسب در حين کار استفاده کنید مانند استفاده از دستکش هاي لاتکس مناسب برای تمیز کردن و یا کار با مواد شیمیایی
- ▶ - پوشیدن کفش مناسب و طبي برای راه رفتن و ایستادن در محیط کار
- ▶ - آموزش تکنیک هاي مناسب برای بلند کردن اجسام و بیماران

- ▶ - رعایت اصول ارگونومی برای مواقعی که بایستی کار در یک موقعیت خاص مانند قرار گرفتن دست ها در وضعیت بالاتر از شانه ها قرار گیرد و یا انجام اعمال تکراری
- ▶ - آگاهی از خطرات بهداشتی مربوط به نوبت کاری و تنظیم ساعت های کار و استراحت بر اساس الگوهای پیشنهادی استاندارد.
- ▶ - قرار گرفتن تکنیک های کاهش استرس و همچنین کار در موقعیت های تنها
- ▶ - نصب و نگهداری سیستم های تهویه مناسب در محیط کار
- ▶ - کنترل کلیه منابع و سطوح در معرض تابش اشعه های یونیزان توسط مسئول فیزیک بهداشت و استفاده دائم از دوزیمترهای فردی
- ▶ - پرستارانی که در بخش های پزشکی هسته ای مشغول به فعالیت هستند و از بیمارانی که از داروهای رادیواکتیو و رادیو داروها استفاده می کنند، مراقبت می کنند بایستی دوره های آموزشی ایمنی و بهداشت پرتوها را فرا گرفته باشند.

مخاطرات شغلی محیطی (بهداشت محیط و زیاده های بیمارستانی)

- ▶ متاسفانه وضعیت فعلی دفع فاضلاب به روش مطلوب در بیمارستان های کشور ۶۵٪ می باشد. شاخص های پیشنهادی جهت ارزیابی بهداشت و نظافت عمومی بیمارستان عبارتند از:
 - ▶ - ساعت نظافت به ازاء هر تخت
 - ▶ - میزان سرانه مواد شوینده
 - ▶ - تعداد لنتز به ازاء هر تخت
 - ▶ - وجود حشرات ناقل بیماری و جوندگان بخصوص مشاهده آنها در طول روز
 - ▶ - تمیز بودن سرویس های بهداشتی (توالت - دستشویی)
 - ▶ - عدم وجود وسایل اضافی وزائد در محوطه بیمارستان و سایر بخش ها

منابع:

▶ - پایگاه اطلاع رسانی پرستاری

▶ سایت ilo

The End